

Posudek vedoucí bakalářské práce

Katedra: Religionistiky
Akademický rok: 2017/2018
Název tématu: Islám ve studijních materiálech pro střední školy
Autor: Jakub Janků

Předložená práce se věnuje analýze islámu v učebnicích pro střední školy. Autor nejprve reflektuje, na jakém základě a jaké učebnice si do své analýzy vybral, dále bere v potaz legislativní rámec České republiky týkající se vzdělávání o náboženství a následně přistupuje k samotné analýze vybraných materiálů.

V práci Jakuba Janků považuji za zdařilou první kapitolu Dosavadní výzkum, ve které autor prokázal obeznámenost se současným výzkumem v tématu jeho bakalářské práce a přehledně jej čtenáři prezentuje.

Oproti této kapitole pak stojí části textu, ve kterých autor vyjmenovává několik zdrojů, aniž by komentoval, čím se zdroje konkrétně zabývají, co tvrdí a jak svá tvrzení argumentují (např. s. 8, třetí odstavec). Zavádějící je také informace v Úvodu, kde autor uvádí, že *Evropská unie samotná pomocí svých doporučení, která nejsou nijak závazná, pokouší se upravovat vztahy k islámu. Významný je například dokument Slova respektu...* (s. 9, stylistika autorova). Za prvé, pro koho nejsou doporučení EU závazná? Za druhé, Doporučení, která má pravděpodobně autor na mysli, jsou vydávána Radou Evropy a zmiňovaný dokument Slova respektu není Doporučením Rady Evropy, ale prohlášením k etické žurnalistice jdoucí proti nenávisným komentářům vůči minoritám (migrantům obecně, dále muslimským, romským a židovským komunitám).

Autor dále na s. 14 deklaruje, že popíše, s jakými předpoklady vstupuje do práce. Následuje však popis role učebnic v edukačním procesu, nikoli jeho předpoklady. Nabízí se tedy otázka, co autor předpoklady myslí a s čím do práce vstupoval? K této části práce mám další otázku a to, zda neexistuje novější výzkum k tématu role učebnic v edukačním procesu, než Evy Hájkové z roku 1986, který Jakub Janků v textu prezentuje. Pokud ano, k čemuž odkazuje autorova poznámka pod čarou č. 34, pak by se nabízelo srovnání výsledků.

Poněkud matoucí je kapitola 3. Legislativní uchopení, a to především proto, že autor skáče z jednoho dokumentu do druhého, aniž by vymezil jejich vzájemný vztah. K přehlednosti by postačil postupný popis jednotlivých dokumentů dle jejich důležitosti (např. Bílá kniha, Rámcový vzdělávací program, Rámcový vzdělávací program pro gymnázia – RVP G). V následujících podkapitolách se Jakub Janků pokouší o analýzu RVP G, která sklouzla do popisu míst, na kterých se v dokumentu s islámem můžeme setkat. Autor také na mnoha místech předjímá, co by učebnice měly či neměly obsahovat (s. 19, 31), což není úkolem religionistické práce. V případě takto pojatého textu – tedy na místo analýzy dokumentů, popis míst, které se islámem zabývají, lze text zkrátit a netřeba jej členit na krátké podkapitoly. K ústní obhajobě bych doporučovala připravit si krátké shrnutí problematických pasáží RVP G a jejich religionistickou analýzu.

Nakonec pár poznámek k samotné analýze studijních materiálů. Oceňuji, jak autor vystihl nesmyslná tvrzení v učebnici Čorneje a Čornejové (s. 22). Naopak nechápu místo následujícího odstavce: *...v učebnici Čorneje, autor spojil kapitolu o vzniku arabského státu s kapitolou o Vikingských nájzdech. Vikingy popisuje jako výbojně nájzdníky. Arabské státy jsou zde spojeny jednou velkou expanzivní silou, která křesťanskou Evropu velmi ohrožovala.*

Mně tedy vyvstávalo jedno spojení, že Arabové jsou stejná hrozba pro Evropu jako byli Vikingové. (s. 23). Jako čtenář si pokládám otázku, kde je, kromě autorovy imagine, problém? Na téže straně dále konstatuje, že období křížových výprav je popisováno z pohledu křesťanské Evropy. Z pohledu historie to není nic překvapivého, nakonec k témuž názoru dochází většina prezentovaných autorů v první kapitole této práce. Dále je k tomuto problému odkazováno v autorově druhé kapitole Výběr učebnic, kde se Jakub Janků zabývá již zmíněnou rolí učebnic v edukačním systému. Ke zřetelnosti pasáže o křesťanské Evropě by pomohlo propojení výše zmíněných částí práce. Zajímavou se také jeví otázka, co je přesně myšleno spojením křesťanská Evropa. Vrátime-li se k propojení jednotlivých informací v textu, pak by toto propojení výrazně prospělo i závěru práce, kde autor tvrdí: *Druhou chybou učebnic při vysvětlování témat spojených s islámem je zobecňování pojmu na jedno téma, i přestože je to mnohem složitější, než učebnice tvrdí* (s. 37). Za prvé, jaké téma má autor na mysli a kde k tomu v práci odkazuje? Za druhé, Jan Průcha se ve své knize *Učebnice: teorie a analýzy edukačního média...* tématem nutnosti zjednodušování v učebnicích zabývá a sám autor k tomu ve své druhé kapitole odkazuje. V případě propojení těchto informací pak těžko hovořit o zobecňování informací v učebnicích jako o chybě.

Samotná analýza pak často sklouzává k výkladu, čímž se její podstata vytrácí a bakalářská práce se stává jakousi opravou informací v učebnicích. Samozřejmě i tento způsob práce s učebnicemi je legitimní. Nicméně Jakub Janků se na mnoha místech snaží ukázat, že některé informace *nejsou pravda* (např. *...je velmi nepřesné používat takovéto poučky, které nemají tak úplně pravdu*, s. 36). Cílem textu však není hledání pravdy. Nehledě na fakt, že autor nakonec dělá to, co učebnicím sám vyčítá, tedy ukazuje ty pravdivé informace, které by učebnice měly obsahovat (s. 35-36). Problémem textu mj. je, že občas až moc utíká od hlavního tématu. Např. na s. 30 se téma stáčí od teroristických skupin současnosti, ke spiknutí střelného prachu v Anglii 17. století, a to bez zjevné linky. Autor sice naznačuje, že v kontextu spiknutí střelného prachu, lze hovořit o terorismu, nicméně souvislost je stále nejasná.

Velké výhrady mám i k formální úpravě práce, o kterých jsem s Jakubem Janků mluvila při každé konzultaci.

1. Jazyk je kostrbatý a stylistika je na mnoha místech problematická. Text obsahuje nesčetně gramatických chyb – především shody podmětu s přísudkem (s. 28 *zmínky byli*; s. 26 *ženy se strojili, nevystovovali, vyvarovali*).
2. Formátování je nedůsledné. V textu je objevuje jiné řádkování (s. 14), ponechány jsou zvýrazněné pasáže (s. 9, 13-14, 42), citace někde nejsou uvedeny kurzívou (s. 17).
3. Citace – formát citací je nedůsledný. Např. citace webových stránek nejsou dle citačních norem (s. 8, 18), v citacích často chybí tečky, či důležité informace. Citace č. 11 na s. 11 odkazuje k textu Černého, nikoli Polonského s Novotným. V případě, že je text součástí sborníku, pak je formát citace chybný. Není třeba citovat 3x pod sebou jednu stranu (s. 15). Místy v citacích chybí odkazy na stránku (s. 17, citace č. 39; s. 26, citace 78; s. 29, citace 91).
4. Autor v textu používá parafáze dosud nepublikovaných bakalářských prací svých kolegů Kláry Voralové (s. 20, *...jedna z sociálních skupin v České republice jsou například muslimové, kteří jsou také velmi spojování s různými předsudky o jejich násilné povaze, příkladem budiž publikace populární literatury Bez dcerky neodejdu od Betty Mahmoody, které zážitek jedince generalizují na celou společnost.*) a Jana Vítka (s. 28, *Například ostrov Athos je velmi známý tím, že už má tisíciletou tradici zákazu vstupu ženám na ostrov. Je to z důvodu legendy o Panně Marii, která měla údajně vystoupit na horu Athos a zakázat zde vstup všem ženám.*) Přestože práce nejsou dosud publikované, i tak by měl být uveden zdroj v odpovídajícím formátu.

V případě, že autor použil jiných zdrojů, než výše uvedené práce, pak by rozhodně měly být uvedeny také.

5. Nejednotné uvádění názvů cizojazyčných knih a článků. Autor místy překládá v těle textu názvy cizojazyčných textů (s. 24) a místy nikoli (s. 27). Naopak do češtiny přeloženou knihu Islám bez závoje, autor v těle textu uvádí v angličtině (s. 33).

Vzhledem k výše zmíněnému práci hodnotím **stupněm E**, tedy dobře, a **doporučuji ji k obhajobě**.

Zuzana Černá, Ph.D.

V Pardubicích, 16.8.2018